

323,1 (h3913p)

Magyar Nemzet

1973 MAR 11

Magyar Nemzet

~~keresztőség!~~ 244

Kik azok a braunhaxlerek?

Érdeklődéssel olvastam „Csoda Óbudán” című cikküket. Örülök, hogy végre-valahára valaki szóvá tette ezeket a dolgokat. Sajnos, az építészeti vezetőségen többségben vannak azok a vezetők, akikből minden ízlés, stílusérzék, fogékonyság a szép iránt és főleg a múlt értékei iránti megbecsülés teljesen hiányzik, akik úgy gondolkodnak, hogy mindent, ami régi, el kell pusztítani. A cikkben háromszor-négyszer is előfordul a „braunhaxler” kifejezés. Nagyon ki-tüntetnének, ha megírnák, kik azok a „braunhaxler”-ek?

Dr. Szily Imre
Pécs

*

A mohácsi csatavesztést követő évtizedekben Óbuda elnéptelenedett. A virágzó középkori város magyar őslakosságát megtizedelték a harcok, akik megmaradtak, odahagyták hajdani otthonukat, nehogy rabságra jussanak. A török kiűzetést követő évtizedekben, III. Károly uralkodása idején indult meg a XVII—XVIII. század telepítési népmozgalma. Mária Terézia idején volt a legerőteljesebb, de II. József alatt lényegében befejeződött.

Az elpusztult Óbudára Württembergből érkeztek telepések. Szükség volt a munkáskézre. Tollius Jakab jeles holland orvos és alkimista, aki a világot járva a bölcsek követ kutatta, már 1687-es magyarországi utazásakor megfigyelte és följegyezte, hogy: „... néhány házat már kijavítani és újjáépíteni kezdenek.”

Tehát a XVIII. század derekán népesült be Óbuda, amelyet a gróf Zichy-család birtokolt. A württembergi telepések jó földeket kaptak, s csakhamar újra fölvirágoztatták a környező dombok szőlőkultúráját. Utódjaik önérzetesen és természetesen ma is braunhaxlereknek nevezik magukat.

A szó jelentése: barnalábú. De miért voltak barnalábúak a derék württembergi telepések? Ennek magyarázatára háromféle elmélet csatázott Óbudán.

Egyik okfejtés azt állítja, hogy a Württembergből ideköltöző telepések barna láb-szárvédőt viseltek, ezért nevezték magukat braunhaxlereknek.

A másik magyarázat az óbudai talaj sajátosságára utal. Arról a sárgás-barna óbudai agyagos földről van szó, amelyben — ha fölázik — valóban el lehet süppedni. Ezek szerint az óbudai sár barnára festette volna a telepések lábát.

A harmadik elmélet azt vallja, hogy a szőlőkertekben dolgozó braunhaxlerek feltúrték nadrágszárukat, s lábukat barnára sütötte a nap.

Mindhárom érvelés logikus, elfogadható magyarázattal szolgál, s tudomásom szerint hivatott képviselői soha nem veszték össze a szó jelentés-magyarázata miatt.

Az elnevezésnek soha nem volt sértő célzata, sőt a hajdani telepések mai unokái is öntudattal, büszkén, braunhaxlernek vallják magukat.

Érdekes, modern kultúrhisztóriai párhuzama ennek a kérdésnek, hogy az algériai francia telepések, akik jobbára mezőgazdasági művelésből éltek, ma is „pied noir”-nak, azaz feketelábúnak nevezik magukat. Ma is, miután jószereivel visszatelepültek Franciaországba. Ezt az elnevezést azzal magyarázzák, hogy a XIX. század első felében oda-települő francia gyarmatosok fekete csizmát viseltek.

k. k.